

Om maskarne.

Charles Darwins nyaste arbete.

Det är det egendomliga med Darwins metod, att han på en enkel, faktisk grundval reser en byggnad af skarpa, kritiska iakttagelser, till hvilka han icke låter den vetenskapliga världen få tilltråda, förrän efter hans öfvertygelse icke en enda hörnsten saknas. Derigenom har det lyckats honom att kasta ett så olikartadt ljus öfver mångfaldiga trakter i det naturhistoriska riket, att den vetenskapliga synpunkten efter hans framträdande på många ställen blifvit en helt annan. Hans mål är att visa huru intet i naturen är skapat förgäves, äfven om det så kunde tyckas. I sitt verk om växternas rörelse, hvilket utkom för omkring ett år sedan, påvisade han, att växterna måste vara i besittning af något, som relativt närmar sig hvad vi kalla förstånd. I sitt nyaste arbete om maskarnes betydelse i naturen visar han oss, att äfven dessa oansenliga, ringaktade varelser spela en stor roll. Han afslutar till och med sin bok med följande ord: »Det torde vara tvifvelaktigt, om något annat djur har en så vigtig andel i vår jords historia som dessa föga utrustade väsen.» I sitt berömda verk om människans härstamning har han stött de mäktige från tronen, i sin senaste bok har han lyft de låge ur stoftet.

Första gången Darwin berörde denna fråga var år 1837. Sedan dess har han med outtröttlig ifver fortsatt sina undersökningar. Han har icke arbetat ensam, hans söner hafva troget bistått honom och från alla världens kanter har han mottagit berättelser och meddelanden. Det är med innerlig öfvertygelse om sanningen af sin utsägo han nu kan tråda fram för den vetenskapliga världen och förklara maskarne för naturens störste välgörare. De äro jordens plogmän. För att åskådliggöra detta resultat af ett femtiotal års outtröttligt studium börjar han med att redogöra för maskarnes sinnen och kroppsbyggnad. De ha hvarken ögon eller öron, men de ha ett matamältningsystem, som visserligen icke är synnerligen inveckladt, men som dock kommer de högre djurens kräfva eller mage temligen nära. Enhvar vet, hur svårt det är att få en mask fram ur sitt hål; den låter heldre sönderslita sig än den ger efter. Detta fenomen är grundadt derpå, att masken medelst en massa fina borst hakar sig fast vid hålets sidor. Det är sannolikt, att maskarne ha luktsinne; att de ha smak, är obestriddigt, enär de icke hålla till godo med all slags föda. I allmänhet lefva de af blad, men rödlök är dock deras favoritträtt. Bladen bära de ned i sina hål, icke endast för att ha lifsmedel till hands, utan äfven för att ha något, hvarmed de kunna tillstoppa och fodra hålen, så att de icke skola lida af jordens kyla. I hela det sätt, hvarpå de anbringa bladen i de trånga hålen, har Darwin iakttagit många smådrag, som röja en viss tankeförmåga, ett slags medvetande om afsigten med arbetet. Sjelfva hålets konstruktion röjer något dylikt, antingen de nu äro klädda med blad och fin, mörk jord eller tillstoppade med småsten eller sinrikt anordnade stjelkar. Alla dessa anmärkningar bilda emellertid endast en inledning till bokens egentliga syfte, nemligen att visa, huruledes det, som vi kalla mylla, i regeln endast är ett verk af maskar och därför snarare måste betraktas som ett animaliskt än som ett vegetabiliskt ämne. Maskarne sluka nemligen oupphörligt je d och fina småstenar, som de äter gifva från sig i pulveriseradt och fruktbargjordt tillstånd. Man kan därför säga, att de rent af göda jorden inne i sjelfva sina kroppar. Följden af denna verksamhet är, att det öfversta jordlagret undergår en ständig förändring, enär man öfver hufvud kan antaga, att på hvarje acre jord finnas 35 å 50,000 maskar. Tänker man sig dem jemt fördelade utmed jordytan, skola de under loppet af ett år bearbeta jorden till $\frac{1}{8}$ tum djup. Att således i speciella fall, då maskarnes mängd är betydligt större, temligen ansenliga lager af mylla kunna bildas, är själfklart. Man har anställt försök med att låta lera, småsten, blad och dylikt qvarligga orörda på ett fält, och få år derefter har man kunnat finna dem flera tum under jordytan i ett jemt, likformigt lager; och att man här står inför ett resultat af maskarnes outtröttliga arbete, har Darwin bevisat och belyst med mångfaldiga exempel. Knotor af döda djur, de hårda delarne af insekternas kroppar, snigelskal och liknande föremål har man likaledes funnit begrafna under masklagret, hvadan de i förruttnadt, göd-

ningsdugligt tillstånd komma att ligga inom håll för växtrötterna. Gemenligen ligga de endast några få tum under jorden; men man har äfven anträffat dem på flera fots djup, hvilket beredd den fria luften tillträde till jordens inre och derigenom lemnat dräneringen en betydelsefull hjälp. Men maskarne: välgörande inflytande sträcker sig ännu längre. Alla steniga massor och klippformationer skaffa de långsamt, men säkert ur vägen, icke endast genom omedelbar inverkan på de mjukare delarne, utan äfven genom de olika syror, som med de olikartade, nedslukade ämnena öfvergå till deras kropp. Både landtmannen och arkeologen måste således vara maskarne tacksamma för deras verksamhet. Darwin berättar och illustrerar med exempel, att icke endast stora stenar, utan äfven hela stenlagda vägar, som en längre tid varit obegagnade, efter få års förlopp funnits begrafna under masklagret. Men han har icke stannat dervid. Han har bevisat, att det är den största sannolikhet för, att då hela städer, såsom det gamla Uriconium, bevarats ända till senaste tid, beror detta hufvudsakligen på de små föraktade maskarnes ihärdiga, sekeilånga arbete.

Denna bok är en af de intressantaste vi hafva mottagit från Darwins hand, säger *Times*, hvarifrån denna framställning hufvudsakligen är hemtad; man lägger den icke åt sidan utan att känna en viss förkärlek och respekt för dessa hittills så föga aktade djur, äfven om man måste intaga en viss reserverad hållning gent emot de förvånande egenskaper förf. tillägger de svaga väsen, till hvilkas talemän han här gjort sig. Så mycket är visst, att Darwin åter har kastat ett nytt ljus öfver en af vetenskapens många grenar, och om han än på sina ställen i något för hög grad nöjer sig med att uppställa fakta och öfverlåta åt läsaren sjelf att utdraga resultaten, måste det å andra sidan erkännas, att dessa fakta hafva en öfverbevisande kraft, som ingen skall kunna motstå.